

ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ МОРГУН
(10.03.1938–16.09.2025)



16 вересня 2025 р. на 88-му році пішов із життя видатний український вчений в галузі генетики і селекції рослин, експериментального мутагенезу, генетичної інженерії, біотехнології та фізіології рослин академік НАН України, активний член УТГІС ім. М. І. Вавилова, Герой України Володимир Васильович Моргун.

В. В. Моргун народився 10.03.1938 р. у с. Новоселиця Чигиринського району на Черкащині. Закінчив Знам'янський сільськогосподарський технікум та агрономічний факультет Української сільськогосподарської академії (тепер Національний університет біоресурсів і природокористування). У 1964–1967 рр. навчався в аспірантурі УСГА за спеціальністю «генетика».

Після закінчення навчання в аспірантурі і захисту кандидатської дисертації В.В. Моргун працював у Секторі молекулярної біології і генетики АН УРСР (тепер Інститут молекулярної біології і гене-

тики НАН України) у відділі експериментального мутагенезу, який очолював проф. П. К. Шкварніков. Із 1974 р., після виходу П. К. Шкварнікова на пенсію, В. В. Моргун завідував цим відділом до 1986 р. У 1986 р. його обрали директором Інституту фізіології рослин АН УРСР, який після об'єднання з генетичними відділами Інституту молекулярної біології і генетики реорганізовано в Інститут фізіології рослин і генетики (ІФРГ) НАН України. У віці 42 роки В. В. Моргун захистив докторську дисертацію, у віці 47 років його було обрано членом-кореспондентом АН УРСР, а в 52 — академіком АН УРСР. З 2009 р. В. В. Моргун — академік-секретар Відділення загальної біології НАН України.

Практично все своє наукове життя академік В. В. Моргун присвятив розробці теоретичних і практичних основ селекції рослин та створенню нових форм рослин з унікальними властивостями. Головним напрямом його досліджень було генетичне поліпшення найважливіших для України сільськогосподарських культур — пшениці та кукурудзи. Він розвинув теорію індукованої мутаційної мінливості та обґрунтував новий напрям генетичного поліпшення рослин — мутаційну селекцію. Водночас, Володимир Васильович постійно приділяв пильну увагу впровадженню результатів своїх наукових досліджень у практику. Він є автором понад ста зареєстрованих сортів і гібридів культурних рослин, які вже кілька десятиріч успішно висівають на полях України та інших країн.

Багато сил та енергії академік В. В. Моргун віддавав науково-організаційній діяльності. Зокрема, він координував наукові дослідження з питань продовольчої безпеки держави та відстоювання її інтересів і незалежності у галузі селекції рослин та насінництва, створення та широкого впровадження нових перспективних сортів озимої пшениці й гібридів кукурудзи в аграрний сектор країни.

Володимир Васильович обіймав посади члена Міжвідомчої комісії з питань біологічної та генетичної безпеки при РНБО України, Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Колегії Мінагрополітики, Експертної ради Державної служби з охорони прав на сорти рослин, був Президентом Товариства фізіологів рослин України, двічі обирався Президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова, очолював Спеціалізовану раду Інституту фізіології рослин і генетики НАН України із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями «фізіологія рослин» і «генетика», був головним редактором журналу «Фізіологія рослин і генетика» (раніше «Физиология и биохимия культурных растений»), членом редколегій низки інших наукових журналів.

Визначні особисті заслуги В. В. Моргуна перед Українською державою у розвитку вітчизняної науки принесли йому авторитет і повагу. За заслуги перед Українською державою у створенні і впровадженні високопродуктивних сортів зернових культур, багаторічну плідну наукову та громадську діяльність у 2008 році йому

присвоєно звання Героя України з врученням ордена Держави. В. В. Моргун — двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки та Державної премії СРСР, премії президентів академій наук України, Білорусі і Молдови, премії ім. В. Я. Юр'єва НАН України. Його нагороджено орденами Князя Ярослава Мудрого V ступеня, Жовтневої революції, орденом «Знак пошани», почесними грамотами Президента НАН України та численними медалями, дипломами і грамотами. За видатні досягнення в галузі природничих наук йому було присуджено Золоту медаль імені В. І. Вернадського Національної академії наук України.

Низько схиляємо голови перед світлою пам'яттю Володимира Васильовича та висловлюємо щирі співчуття.

*Президія Українського товариства генетиків
і селекціонерів ім. М. І. Вавилова*

*Редколегія журналу
«Вісник Українського товариства
генетиків і селекціонерів»*

*Редколегія збірника наукових праць
«Фактори експериментальної еволюції організмів»*